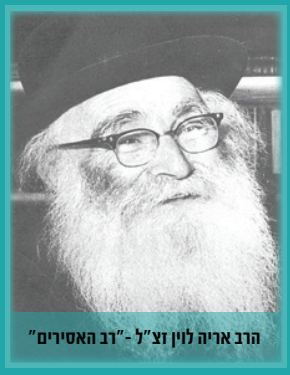
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת תזריע ופרשת החודש

א' ניסן תשע"ט

גליון מספר 118

דרך חיים

בשבת זו אנו זוכים לקרוא את פרשת החודש, הרביעית מארבע פרשיות. בשנה זו מתאחדת קריאת פרשת החודש עם ראש חודש ניסן עצמו שיחול בשבת זו.

ראש חודש ושבת שתי קדושות שונות להם, כפי שהגדירו רבותינו ז"ל: קדושה קביעא וקיימא וישראל קדשינהו לזמנים. ישנה את קדושת השבת, אשר מקודשת עוד מאת ה' מזמן שבת בראשית, "ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה". זמן מקודש זה בא לידי ביטוי גם בהיותנו במצרים, שהיו ישראל שובתים מן העבדות בשבת. כך גם ביציאתנו ממצרים והליכתנו במדבר פסק המן ביום השבת. שבת זו מתנה היא מן השמיים, ממש כפי שהתורה הובאה אלינו מאת ה' מן השמיים, ולכן "לכולי עלמא בשבת ניתנה תורה".

הפכית לה לגמרי קדושת הזמנים. לחגי ישראל ישנם אמנם תאריכים קבועים, אך בזמן שסנהדרין על מקומה עם ישראל הוא הקובע את זמני ראשי החודשים, וממילא את הימים בהם יחולו החגים אשר בתוכם. מצוה גדולה זו היא הראשונה שניתנת לנו ביציאתנו ממצרים, באמור ה' למשה "החודש הזה לכם ראש חדשים"- 'כזה ראה וקדש'.

מציאות מיוחדת זו, בה ישראל יכולים לחולל את הזמן, אינה משפיעה רק על החגים אלא גם על המציאות ממש. לכן אף בדברים שתלויים במספר שנים, וכלו מספר השנים בחודש אדר, באם נקבע על ידי חכמי ישראל לעבר את אותה שנה הרי שאנו אומרים שבאמת לא הסתיימה השנה כלל. לדוגמא הדבר משמעותי במקרה בו ישנה נערה שעתידה להתבגר בחודש אדר, באם עברו את אותו אדר הרי כיוון שלא כלו לה השנים לבגרות אנו מתייחסים אליה עדיין כנערה.

בשביל לקדש את החודשים על חכמי ישראל להיות נקיים וכנים לעשיית רצון ה' בשל המעלה והמשמעות הגדולה של מעשה זה. על כן אמרו חז"ל שכהן גדול לא יכול להיות שותף בקביעת החודשים ועבורם, בשל החשש שהוא יעדיף שלא יעברו את חודש אדר, משום שאז בשעת עבודת יום הכיפור יהיו מי המקוה מעט פחות קרים. מכאן אנו למדים כמה כנות וחוסר נגיעה צריך להיות לאותם החכמים. זו הסיבה שלעולם סמוכה פרשת פרה שעוסקת בטהרה לפרשת החודש שעוסקת בהתחדשות, ללמדנו שעל מנת לחדש את המציאות לאורה של תורה יש להיות טהורים מכל טומאה ונגיעה.

המשך בעמוד הבא

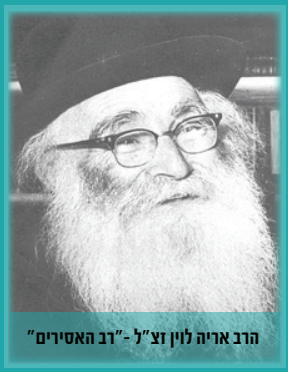

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

כאשר נגשים אל העבודה של קביעת החודשים בנקיות זו הרי שבכוח חכמי ישראל לשנות את המציאות ולקבעה מחדש- וזהו חידושה הגדול של יציאת מצרים. בשונה מהמצרים שהיו חכמי טבע ומדענים גדולים, אך היו כפופים למערכות הטבע, הקב"ה הוציאנו מתוכם ורוממנו מכל הלשונות עד אשר אין אנו כפופים אל הטבע כי אם הטבע כפוף לנו. בזאת יצאנו ממצרי הטבע המוגבל אל המרחבי-ה, מתוך עבדות לעבדים הפכנו להיות עבדי ה' שהם לבדם חפשיים.

שבת שלום וחודש טוב ומבורך

חיים אידלס

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

אבי זצ"ל סיפר מעשה נורא שסיפר לו רבי אריה לוין:

היה יהודי בשם ר' יוסף ששכב בלי הכרה בבית החולים ביקור חולים בירושלים, ורבי אריה עמד ליד מיטתו ופתאום פקח החולה עיניו, ראה את רבי אריה, ואמר לו: "אני חוזר עכשיו מבית דין בשמים, שהחליטו להחזירני לעולם כדי לתקן מעשי, אך לא ידעתי הדרך. פתאום אני שומע אחד קורא אותי 'יוסף', אני מסתכל ורואה על ההר יושב אדם אחד וקורא לי. ניגשתי אליו ואמר לי 'אתה מכיר אותי', אמרתי 'לא', אז הוא אמר 'אני אזכיר לך';

המנהג בערי ובכפרי אירופה שבליל שבת היו באים הרבה עניים בכל עיר וכפר, שלא היה להם מקום לאכול בשבת, אז בסוף התפילה לפני תפילת 'עלינו לשבח', היו כל העניים נעמדים על יד הדלת, ובגמר התפילה כל אחד לקח אתו עני לאכול על שולחנו.

באותה שבת היו הרבה עניים, ואני ביניהם. הייתי אדם גדול ושמן. כולם הסתכלו עלי, פסחו עלי ולקחו מישהו אחר מחשש שאוכל יתר על המידה. בסופו של דבר נשארתי לבד בבית הכנסת, ואף אחד לא רצה לקבל אותי. באותה שבת אתה ואבא שלך היו האחרונים שעזבו את בית הכנסת, אביך הסתכל עלי ואמר 'יוסף בא, אנחנו לא לוקחים אותו', ועזבתם את בית הכנסת. אני פרצתי בבכי', אמר האיש הזה, 'אין לי מה לאכול'. אחרי עשר דקות חזרת ושאלתי אותך מה קרה. אמרת שכשהלכת הביתה אמרת לאבא ולאמא שלך: איך

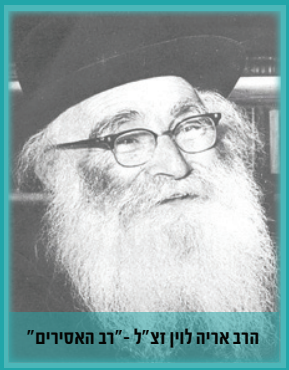
הרב אריה לוין זצ"ל -"רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

אנחנו יכולים לאכול אם יש יהודי שאין לו מה לאכול? איפה הרחמנות? איך אנחנו יכולים לעזוב מישהו בלי אוכל בשבת? ובכית. אז אבא שלך אמר 'טוב, תקרא לו'. חזרת והבאת אותי והייתי אצלכם בשבת. אמרתי לך אז שאני אשלם לך בעד המצווה הזאת. מאז לא נפגשנו כל ימי חיי. עכשיו אני רואה אותך אחרי הרבה שנים, יוסף, מה אני יכול לשלם לך, תגיד ליי!' אז אמרתי 'הבית דין שלחו אותי לחזור לעולם המעשה אך אני לא יודע את הדרך'. הוא הראה לי את הדרך וכשהלכתי לפי הוראותיו קמתי בבית החולים.

(רבי יחיאל מיכל שטרן מתוך הספר 'מידות והנהגות טובות')

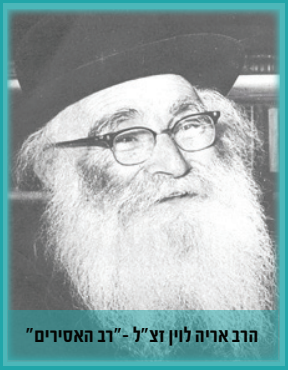

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בראש חודש ניסן הוקם המשכן באופן קבוע, ומאז והלאה החלה העבודה הקבועה בו. מדי יום ביומו הקריב הנשיאים, איש איש ביומו, את הקרבן אותו נתן. כנגד מעשיהם אנו נוהגים לקרוא בסוף כל תפילת שחרית את קרבן הנשיא שהקריב באותו היום. בשל מעלת הימים הללו אין אומרים בהם תחנון במשך י"ב ימי ההקרבה. החל מיום י"ד לחודש ועד אסרו-חג לא אומרים תחנון משום קדושת החג- וכיוון שיצא רוב החודש בלא אמירת תחנון אין אומרים תחנון במהלך כל חודש ניסן. כך גם אין מספידים אם חלילה נפטר אדם בחודש זה שלא לעורר קושי ובכיה, בשל כך יש המקדימים לעלות טרם ראש חודש לקברי קרוביהם שחל יום הזכרון שלהם בחודש ניסן. אך הליכה לקברי צדיקים לתפילה ורחמים מותרת.

נעיר מעט דברים הנוגעים לנקיון הבית, ובשבוע הבא נוסיף בעניין הכשרת הכלים לפסח ומנהג הקטניות. בחודש זה עם ישראל עסוק רבות בנקיון הבית לפסח; נקדים ונאמר שמעיקר הדין יש לנקות דווקא מקומות בהם מכניסים חמץ. לכאורה היה די לנו בביטול חמץ, ובכל זאת אנו בודקים את החמץ ומבערים אותו בכדי שלא ניתקל בחמץ ונחזור בנו מהביטול, ולפי חלק מהדעות מקיימים בביעורו מצות "תשביתו שאור מבתיכם". הגמרא אומרת שגדר חמץ שעוברים עליו בבל יראה ובבל ימצא הוא דווקא חמץ שיש בו כזית, וממילא פירורים לא נחשבים כחמץ. לכן מעיקר הדין אין חיוב לנקות איזורים שבהם אין כזית חמץ, ובכל זאת יש המחמירים לנקות בכל מקום. לכן ישנה מחלוקת אם יש חיוב לנקות את הספרים מחשש שמא יש בתוכם חמץ, ולמעשה ניתן להקל והמחמיר תבוא עליו ברכה. עם זאת, יש להקפיד במיוחד על ספרים שעולים על שולחן האכילה, משום שישנו חשש גבוה שיש בהם חמץ, ובמיוחד יש להיזהר מלהשתמש בהם בלא ניקוי במהלך החג סמוך לשולחן אכילתו מחשש שמא יכניס משהו חמץ לפיו.

ככלל יש לדעת שישראל קדושים מחמירים במיוחד בנקיון הבית, ומקורם בדברי האר"י הקדוש שאומר שהזהיר ממשהו חמץ בפסח מובטח לא שלא יחטא כלל באותה השנה. לכן

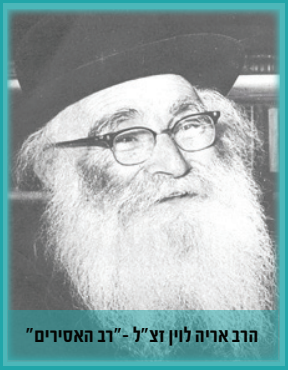

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

יש המחמירים חומרות רבות, ובשונה מכל השנה יש מקום רב להחמיר בחג הפסח. עם זאת עלינו לדעת שיש את שורת הדין ויש חומרות, ואף יש חומרות שהן חומרות של טעות שאין להן מקום כלל.

אמנם אין עוברים על בל יראה ובל ימצא בפירורי החמץ, אך יש איסור באכילה של משהו חמץ בפסח, ולכן עיקר הנקיון צריך להיעשות במטבח ובפינת האוכל, מחדש שנכניס לפינו מן החמץ או שייכנס לתוך התבשילים ומאכלי החג.

מכירת חמץ שמקובלת היום בקרב הציבור נתונה במחלוקת גדולה בין הפוסקים, בין מצד החשש שהיא נחשבת להערמה ובין מצד אי האפשרות של הגוי לממש את זכותו על החמץ. אמנם למעשה יש לדעת שהמכירה היא מכירה גמורה ועל דעת כן עושה אותה כל הסומך עליה, ואל לנו להוציא עליה לעז! כיוון שהיה מי שפקפק בהיתר מכירת החמץ היו שהקפידו שלא למכור חמץ גמור במכירה זו, יש שנהגו למכור רק תערובות חמץ, ויש הנוהגים לתת את החמץ לחנווני שבין כה מוכר את החמץ שבחנותו משום שמכירתו נחשבת לטובה יותר משל בעל בית. את החמץ שאותו מכרנו לנכרי נניח בחדר מיוחד בכדי שלא ניגע בו במהלך הפסח, ובכדי שייחשב לרשותו של הנכרי.

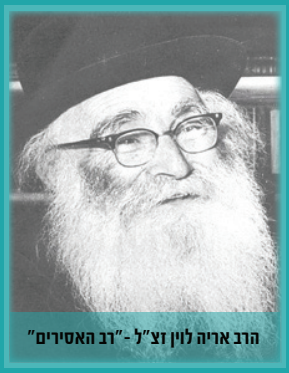

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | לפני כמה שנים היה מקום בו מכרו את החמץ לגוי ולאחר הפסח התברר שהינו יהודי, האם כולם נכשלו והאם החמץ נאסר בהנאה?

תשובה | דין ישראל מומר נידון בפוסקים. מרן המ"ב (סי' תמ"ח ס"ק י"א) פסק שאי אפשר למכור לו את החמץ, והמוכר לו עובר על איסור של 'לפני עיוור לא תיתן מכשול' ואחר הפסח החמץ אסור בהנאה. אולם בעל מגן האלף (שם סק"ז) חלק עליו, וטען שכל הסיבה שחז"ל קנסו את מי שמחזיק חמץ לאחר הפסח הוא בשביל להתריע אותו שלא יעשה זאת שוב, אבל מומר שרח"ל לא שומע בקולנו אין מה להענישו. והשו"מ (מהדו"ת ח"ד סי' י') אומר בשם תשובת מקום שמואל (סי' י"ז) שלדעתו נחשב המומר לגוי גמור, כי כל מה שאמרו ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא זה רק לגבי מה שאסור להכשילו באיסור, אבל לגבי עצמו הוא הרי הוא נחשב לגוי גמור, וכיוון ששגינו וחשבנוהו לגוי, ולגבי עצמו הוא מומר לכן לא נחשב כישראל לעניין זה. ועוד שהרי הוא ימכור את החמץ לגויים ולא ייפסד, ומדוע שנקנוס את הכלל בגלל. הן אמת שעוד נשמתו בו חשוב לישראל, שמא יחזור עוד בתשובה, ולגבי הרבה דינים נחשב כישראל, אולם לגבי קנס לא נחשב כישראל כאמור. לכן כתבו בעל המגן האלף (שם) והשו"מ (מהדורא תליתאה ח"ב סי' ס') שבדיעבד יש להתיר את החמץ שנמכר למומר ולא לקנוס. לכן אין מה לחשוש שמא חברת משקאות חריפים שיש בהם תערובות חמץ הייתה בבעלות יהודי ונחשב כחמץ של פסח (מגן האלף שם). אך כמובן שכל הדברים האמורים הינם רק בדיעבד בלבד ולא לכתחילה (משנ"ה ח"ג סי' נ"ד).

שאלה | אני יצטרך לטוס באמצע פסח לחו"ל ומן הסתם יגישו במטוס לגויים חמץ, מה לעשות במקרה שאשב ליד גוי שהוגש לו חמץ?

תשובה | בשו"ע (סי' ת"מ ס"ג) נפסק כי גוי שבא לבית היהודי עם חמצו אין צורך להוציאו מהבית, ורק אסור לאכול איתו על אותו השולחן גם אם היהודי אינו מכירו, ואפילו ע"י הפסק מפה וכדומה, משום שחוששים שהחמץ יתערב באוכל. לכן כאן שכל אחד מהנוסעים אוכל על שולחן נפרד היה לכאורה מקום להקל. אך לדעתי יש לאסור, מכיוון שהשולחנות צמודים. והכה"ח הביא מהחיי אדם (כלל ק"כ) שאסור לאכול על שולחן גדול וארוך בשר וחלב ביחד, מכיוון שיש חשש שיתערבב האוכל ולא פלוג רבנן בין שולחנות באורכים שונים. וגם כאן שהשולחנות קרובים מאוד יש את אותו החשש. לכן למעשה יש לאכול בזהירות רבה תוך צידוד הצידה ולא מעל גבי השולחן הנפתח.

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il